

Якщо рівень логістичного обслуговування середній ($0,50 < \eta < 0,70$), то необхідно перевірити виконання умови «Наявність спеціальної економічної зони». Якщо «ТАК», то отримуємо результат, що на базі даного морського порту доцільно створювати транспортно-логістичний центр типу «Інтермодальний хаб».

Якщо рівень логістичного обслуговування високий ($\eta \geq 0,70$), то необхідно перевірити виконання умови «Наявність науково-дослідних інститутів». Якщо «ТАК», то отримуємо результат, що на базі даного морського порту доцільно створювати транспортно-логістичний центр типу «Портовий кластер».

Якщо ж при перевірці умов «Наявність спеціальної економічної зони» та «Наявність науково-дослідних інститутів» ми отримуємо «НІ», то на базі даного морського порту доцільно створювати транспортно-логістичний центр типу «Керуючий транспортно-логістичний центр».

Висновки. Таким чином, відбувається поступова зміна ролі портів у світовій економічній системі, вони вже не лише пункти перевалки товарів з морського на інші види транспорту, але й стратегічні пункти в організації зовнішньої торгівлі, сполучна ланка в інтегрованому транспортному ланцюзі, центри економічного і промислового зростання регіону. Сьогодні ефективно працюючий порт – це порт, що є ланкою транспортно-логістичної системи. Запропонований алгоритм дозволить визначити види логістичних центрів, які можуть бути створені в морських портах України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барышникова В.В. Современный порт в логистической цепочке доставки грузов /

В.В.Барышникова// Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії і практики. - Харків "ХАІ", 2009. - № 4 (8).- С.15-26.

2. Винников В.В. Логистика на водном транспорте /В.В.Винников. – Одесса: Феникс, 2004. – 222 с.

3. Костоглодов Д.Д. Маркетинг и логистика фирмы / Костоглодов Д.Д., Саввиди И.И., Стаханов В.Н. – М.: «Изд-во Приор», 2000. – 128 с.

4. Ларіна Р. Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / Р. Р. Ларіна. — Харків. - 2006. - 34 с.

5. Транспортная логистика и интермодальные перевозки: учебн. пос. / Г. Малиндретос, И. Христодулу-Вартоси, М. Я. Постан, И. М. Москвиченко, А. О. Балобанов.– Одесса: Астропринт, 2004. – 164 с.

6. Окландер М. А. Формування логістичних систем підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / М. А. Окландер. — Одеса. - 2003. - 38 с.

7. Примачев Н.Т. Морские торговые порты в системе интермодальных транспортных сообщений / Примачев Н.Т., Примачева С.И. – Одесса: ИРПЭЭИ, 2001. – 214 с.

8. Урбанский И. Перспективы развития транспортной инфраструктуры и логистики в Украине / И.Урбанский // Порты Украины. - 2008. – № 5. – С. 12–15.

9. Совершенствование управления морскими торговыми портами : учебное пособие / В.И. Чекаловец, А.Л. Колодин и др. – Одесса: ОНМУ, 2002. – 142с.

10. Степанов О.Н. Стратегическое управление развитием морского порта: монография. / О.Н.Степанов – Одесса: Астропринт, 2005. – 328 с.

Рецензент д.е.н., професор КДАВТ Бонярь С.М.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.

УДК 338.47:656.2

ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Костюк Ж.С., аспірант (УкрДАЗТ)

Досліджено складові економічної безпеки підприємства, основні проблеми забезпечення економічної безпеки на підприємствах залізничного транспорту, відокремлено елементи безпеки з урахуванням специфіки роботи галузі.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, функціональні складові, залізничний транспорт.

ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Костюк Ж.С., аспирант (УкрГАЗТ)

Исследованы составляющие экономической безопасности предприятия, основные проблемы обеспечения экономической безопасности на предприятиях железнодорожного транспорта, выделены элементы безопасности с учетом специфики работы отрасли.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, функциональные составляющие, железнодорожный транспорт.

FUNCTIONAL COMPONENTS OF ECONOMIC SECURITY RAILWAY

Kostyuk Z.S.

Searched the components of the economic security of the enterprise, the main problems of economic safety of the enterprises of railway transport, the elements of security, taking into account the specifics of the industry.

Keywords: enterprise, economic security, functional components, railway transport.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими та практичними завданнями.

Глобалізаційні процеси, поділ праці й інтеграція до світової економічної системи, відкритість ринків товарів і послуг ведуть практично до ліквідації традиційних політичних і географічних меж в економіці. Отже, питання економічної безпеки стають дедалі актуальнішими.

Залізничний транспорт є однією з базових галузей економіки. Стабільне та ефективне функціонування залізничного транспорту є необхідною умовою для забезпечення обороноздатності, національної безпеки і цілісності держави, підвищення рівня життя населення.

Економічна безпека - стан підприємств залізничного транспорту, при якому досягається організаційно - технологічна єдність, висока якість та результативність транспортних послуг. Разом з тим, економічна безпека підприємства є результатом умілого, обґрунтованого управління сукупністю внутрішніх чинників, які визначають результати діяльності підприємства. Враховуючи те, що економічна безпека підприємства є складною системою, для ефективного управління необхідно визначитись, перш за все, із складом основних функціональних складових економічної безпеки та їх змістом саме для суб'єктів господарювання певної сфери діяльності

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблем економічної безпеки підприємства, підтримці її достатнього рівня, формуванню системи елементів присвячено багато уваги у роботах таких науковців як Олейніков Е.А.[1], Покропивний С.Ф.[2], Ілляшенко С.Н.[3], Нагорна І.І. [4], Петрович Й.М. [5] та інші. Але не зважаючи на велику кількість теоретичних досліджень не було достатньо повно та однозначно розкрито питання складу економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

Метою статті є комплексне дослідження складових економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Економічна безпека підприємства характеризується сукупністю якісних і кількісних показників, які залежать від спроможності керівництва підприємства і спеціалістів ефективно уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

З метою досягнення найбільш високого рівня економічної безпеки підприємство має проводити роботу із забезпечення максимальної безпеки основних функціональних складових своєї роботи.

Функціональні складові економічної безпеки підприємства – це сукупність основних напрямів його економічної безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом [1].

Так як поняття економічної безпеки різними науковцями трактується неоднозначно, то різні автори виділяють різні складові економічної безпеки підприємства.

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що найчастіше виділяють сім основних складових: фінансові; інтелектуальні і кадрові; техніко-технологічні; політико-правові; інформаційні; екологічні; силові. [1, 2, 4, 6]

Кожна з вищеперахованих функціональних складових економічної безпеки підприємства характеризується власним змістом, набором функціональних критеріїв і способами забезпечення:

1. Фінансова складова: досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості і незалежності підприємства;

2. Інтелектуальна й кадрова складова: збереження та розвиток інтелектуального

потенціалу підприємства; ефективне управління персоналом;

3. Техніко-технологічна складова: ступінь відповідності застосовуваних на підприємстві технологій сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів, забезпечення технологічної незалежності і досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу підприємства;

4. Політико-правова складова: усебічне правове забезпечення діяльності підприємства, дотримання чинного законодавства, правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;

5. Інформаційна складова: ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства (організації), забезпечення захисту інформації, досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи усіх підрозділів;

6. Екологічна складова: дотримання чинних екологічних норм, мінімізація втрат від забруднення довкілля та руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан довкілля;

7. Силова складова: забезпечення фізичної безпеки персоналу підприємства, його капіталу і майна, комерційних інтересів. [7]

С.М. Ілляшенко стверджує, що до них варто додати також інтерфейсну складову, яка характеризує надійність взаємодії з економічними контрагентами підприємства. Загрозу цій складовій економічної безпеки підприємства становлять можливі непередбачені зміни умов взаємодії (аж до розриву відносин) з економічними контрагентами: постачальниками, торговельними і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами тощо. [3]

Деякі автори, наприклад Й. М. Петрович, подають більш ширший перелік елементів економічної безпеки: фінансова, ринкова, інтерфейсна, інтелектуальна, кадрова, технологічна, правова, екологічна, інформаційна, силова, енергетична, соціальна, ресурсна, техногенна. [5]

Ряд авторів [8, 9] виділяють внутрішньовиробничі, до складу яких входять фінансова, кадрова, технологічна, правова, інформаційна, екологічна та силова безпека, та позавиробничі складові, що включають ринкову та інтерфейсну безпеку.

Погляди на склад економічної безпеки різні, але науковці погоджуються з тим, що надійна економічна безпека підприємства можлива лише за комплексного і системного підходу до її організації. Ця система забезпечує можливість оцінити перспективи зростання підприємства, розробити тактику і стратегію його розвитку,

зменшити наслідки фінансових криз і негативного впливу нових загроз та небезпек.

Структура економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від стану галузі, в якій воно функціонує, чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів підприємства, від розуміння кожним з працівників важливості гарантування безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

На сучасному етапі розвитку залізнична галузь України знаходиться у досить складному становищі. Сформовану ситуацію можна пояснити деякими причинами: практично повною відсутністю державної підтримки, браком власних коштів залізниць, відсутністю (недоліком) зовнішніх джерел фінансування, що призводить до скорочення обсягів будівництва нових шляхів і електрифікації залізниць, неможливості покращення технічного стану залізничної інфраструктури та фондів та інше. Складність залучення зовнішніх інвестицій у розвиток залізничного транспорту порівняно з іншими сферами економіки пояснюється низькою інвестиційною привабливістю цієї галузі, зумовлену відсутністю об'єктивних умов, насамперед, нормативно - правової бази для залучення в галузь у достатньому обсязі приватних інвестицій [10]

Крім того, на економічну безпеку залізничного транспорту України негативно впливають такі чинники, як:

1. недостатність і неефективність державної підтримки діяльності підприємств залізничного транспорту;
2. неефективність законів;
3. відсутність сприятливих умов для проведення науково-технічних досліджень;
4. зростання розміру кредиторської заборгованості;
5. зменшення обсягів перевезень, у тому числі транзитних;
6. неефективність кадрової політики;
7. зростання конкуренції на внутрішньому ринку перевезень;
8. невідповідність якості послуг європейським стандартам якості та технічно-експлуатаційної сумісності. [11]

Таким чином, проблеми економічної безпеки транспорту сьогодні досить актуальні та вимагають негайного розв'язання шляхом активізації зусиль керівництва галузі, посилення державного регулювання тарифної політики, державного протекціонізму транспорту, оновлення рухомого складу, розбудови мережі міжнародних транспортних коридорів, впровадженні прогресивних технологій

транспортування, організації швидкісного руху залізницями України. Це призведе до підвищення якості послуг залізничного транспорту, його відповідності сучасним потребам пасажирів, вантажовласників та європейським стандартам транспортування, забезпечить конкурентоспроможність транспорту на вітчизняному та міжнародному ринках перевезень, збільшить економічну безпеку транспорту.

З огляду на все вищесказане та авторське визначення поняття, пропонується економічну безпеку підприємства залізничного транспорту розглядати як систему, що складається з таких функціональних складових:

1) транспортно-виробничу складову, що включає ресурсну (матеріально-технічну та кадрову складові) та організаційно-технологічну (організаційно-управлінську (управління перевезеннями та управління персоналом), інформаційно - комунікаційну, маркетингово-збутову складові);

- 2) експлуатаційну складову;
- 3) інфраструктурну складову;
- 4) соціально-екологічну складову;
- 5) фінансову складову;
- 6) інтерфейсну складову.

Забезпечення високого рівня кожного елемента окремо та всіх у сукупності призведе до забезпечення економічної безпеки підприємства, головним завданням якої є досягнення стабільності та максимальної ефективності функціонування підприємства в теперішньому, створення перспектив зростання, а також високого потенціалу розвитку в майбутньому.

Висновки. Значення економічної безпеки у діяльності будь-якого підприємства дуже велике і відіграє значну роль у забезпеченні позитивної динаміки його розвитку. Різноманітність підходів до визначення функціональних складових обумовлюється багатогранністю поняття та специфікою сфери його застосування. Авторське розуміння складу економічної безпеки підприємств залізничного транспорту полягає у розумінні її як системи транспортно-виробничих, експлуатаційної, інфраструктурної, соціально-екологічної, фінансової та інтерфейсної складових, взаємодія яких призведе до ефективного функціонування та стабільного розвитку підприємства.

Однією з перспектив подальших досліджень є вивчення підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Экономическая безопасность [Текст]: учебник [под ред. Е.А. Олейникова] – М.: издательство «Экзамен», 2004 – 768с.
2. Економіка підприємства [Текст]: підручник / за заг.ред. д-р еко. наук, проф. С. Ф. Покропивного.- К.: КНЕУ, 2003. – 608с.
3. Ілляшенко С.М. Економічний ризик [Текст]: навч. посібник / С.М.Ілляшенко.– 2ге вид., доп. і перероб.– К.: Центр навчальної літератури, 2004.– 220с.
4. Нагорна І. І. Організаційно-економічний механізм у забезпеченні стійкої економічної безпеки промислових підприємств [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 - Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / І.І. Нагорна. – Одеса 2008. – 22 с.
5. Економіка підприємства[Текст]: підручник / Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, О.М. Семенів [та ін.]; за заг. ред. Й.М. Петровича. – Львів: Новий світ – 2004. – 860 с.
6. Дикань В.Л. Економічна безпека підприємства [Текст]: навч. посібник. / В.Л. Дикань, І.В. Воловельська, О.В. Маковоз. - Харків: УкрДАЗТ, 2011. - 266с.
7. Прус Н.В. Теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] / Н.В.Прус // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В.Даля. – 2011. - №3 (157). – С.183-193.
8. Економічна безпека підприємств, організацій, установ [Текст]: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б.Живко [та ін.] –К.:Правова єдність, 2009. – 544 с.
9. Васильчак С.В. Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах [Текст] / С.В. Васильчак, А.І. Веселовський // Науковий вісник НЛТУ України. –2010. – Вип. 20. –С. 98 –105.
10. Широкова О. М. Роль залізничного транспорту в забезпеченні економічної безпеки України [Текст] / О.М. Широкова, Т. О. Тимофєєва // Проблеми економіки та управління : [збірник наукових праць] / відповідальний редактор Й.М. Петрович. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 227-230.
11. Міщенко С.П. Напрями забезпечення економічної безпеки залізничного транспорту [Текст] / С.П. Міщенко / Вісник економіки транспорту та промисловості. -2011. - № 34. - С. 206-209.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*